Przedpłata wraz z przesełką pocztową wynosi 5 zł. a. w. rocznie.

ZWIĄZEK.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy placu Maryackim l. 9.

Pismo tygodniowe.
Organ Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.
Wychodzi co Poniedziałek w objętości pół arkusza.

Nr. 39. Poniedziałek, dnia 15. Grudnia 1879. VI. rocznik.

Treść: W sprawie stowarzyszeń rzemieślniczych. — Siódmy zjazd ogól Związku austr. stow. zarobkowych i gospodarczych. — Polskie stowarzyszenia zarobkowe z pod zaboru pruskiego. — Ruch stowarzyszeń. Patronat. Galicyjska kasa oszczędności. — W sprawie przedkładania bilansów rocznych władzom politycznym.

W sprawie stowarzyszeń rzemieślniczych.

(Z. M.) Jakkolwiek z przyjemnością notujemy fakt, iż artykuł nasz w téj materyi w Nrze 36. „Związku“ umieszczony już praktyczne poczyna wydawać owoce, to jednak nie możemy powstrzymać obawy, aby owoce te nie były porodami przedwczesnymi.

Sprawę tę, a mianowicie zakładania stowarzyszeń dla handlu skór równocześnie ze „Związkiem“ porusza także „Szewc Postępowy“. Skutki zatém objawiające się, a mianowicie zawiązanie takiego stowarzyszenia w Dąbrowie, a uchwała stowarz. zaliczkowego w Komarnie utrzymywania komisowego składu skór, pochodzą prawdopodobnie z jednéj strony od stowarzyszeń zaliczkowych, z drugiéj od szewców jako najbliżéj interesowanych.

Jak powiedzieliśmy owoce te napawają nas pewną obawą. Myśl naszą rzuciliśmy w świat jako projekt nie obrobiony, słowem jako myśl i pragnęliśmy przedewszystkiém wywołać dyskusyą w téj mierze, nie będąc bowiem dokładnie obznajomieni z handlem skór, ani znając szczegółowo różnorakich lokalnych stosunków wahaliśmy się co do stanowczego orzeczenia.

Dotąd żaden głos się nie odezwał, nikt piórem nie ruszył, aby myśl naszą stósownéj poddać krytyce, a jednak po dość pobieżném zresztą rozmówieniu się tak z handlarzami skór w ogólności, jakotéż z dyrektorem lwowskiego towarzystwa handlu skór w szczególności przychodzimy do przekonania, że nie jedno w piérwotnym naszym projekcie zmienić musimy.

Oto dowiadujemy się, że skór nikt nie oddaje w komis — można uzyskać dłuższy lub krótszy kredyt, można doznawać różnych ulg co do cen, ale w komis skóry nikt nie daje. Jest to już właściwością handlu na tém polu, któréj przełamać się nie da, a to z dobrych powodów.

Skóra, jak wiele innych przedmiotów, wymaga umiejętności obchodzenia się z nią — nie należycie przechowywana traci na wadze, ponieważ zaś cena stosuje się do wagi, przeto téż z ubytkiem wagi, skóra traci na wartości. Następnie zachodzi okoliczność, że pomiędzy skórami najlepszéj nawet jakości znajdują się lepsze i gorsze. Przy oddaniu w komis dzieje się przeto, że komisant lepsze wysprzeda, a gorsze zwróci swemu komisatowi do dyspozycyi, który w takim razie na niéj stracić musi, ileże oprócz tego, że będą to wybiórki, to nadto towar w skutek obmacywania, przekładania itp. wszelki pozór straci. — Krótko mówiąc skóra nie jest towarem jednolitym jak n. p. porcelana, szkło itp.

Dalszym powodem jest, iż aby móc dawać w komis, trzeba mieć stosunkowo bardzo znaczny kapitał obrotowy, komisat bowiem nie może liczyć na pewne stałe z góry umówione wpływy ze strony komisanta, ale musi się zadowalniać tém, ile komisant ma, ile sprzedał, ile i kiedy dać zechce.

Skór w komis zatém otrzymać nie można — ale można je otrzymać na kredyt za pokryciem 3—4 miesięcznych akceptów.

W téj to okoliczności spoczywa cała trudność. Aby bowiem kupować stale, trzeba mieć do pewnego stopnia zapewniony zbyt, trzeba się znać na skórach, trzeba znać potrzeby miejscowe co do skór, a mianowicie, jakie głównie rodzaje i gatunki mogą mieć odbyt, i trzeba umieć sprzedawać skóry.

Kilka słów tych rzucamy nie dla tego, abyśmy chcieli stowarzyszenia zaliczkowe zachwiać w ich zamiarach i postanowieniach, lecz aby rozbudzić czujność i rozwagę, aby nakłonić do wszechstronnego rozpatrzenia się, aby nareszcie wskazać, że zabiérając się do handlu skór, trzeba mieć człowieka, któremuby prowadzenie interesu bez obawy powierzoném być mogło — rzucamy je nareszcie dla tego, by pobudzić ludzi w téj mierze kompetentnych i fachowych do wypowiedzenia swego zdania i zapatrywania.

Siódmy zjazd

delegatów ogólnego Związku austr. stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

(U.) W dniu 20. października, o godzinie 10. przed południem, otwartym został w sali niższo-austr. Izby handlowéj w Wiédniu — przez Hermana Zillera, patrona ogóln.

austr. Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych, siódmy ogólny zjazd tychże stowarzyszeń.

Po ogłoszeniu rezultatu, dokonanego na przedwstępnem zebraniu wyboru prezydyum — objął kierownictwo obrad Teodor Neuss (delegat wiedeńskiego towarzystwa kred. „Union“).

Pierwszym punktem porządku dziennego było sprawozdanie patrona z całorocznych czynności Związku i pogląd tegoż na stan towarzystw w Austryi.

Drugim punktem było przyjęcie po krótkiéj dyskusyi następującego wniosku kasy zaliczkowej w Neutitschein:

„I. Ustawodawcze uregulowanie sprawy opodatkowania „stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych zaleca się, „jako naglące, najusilniéj. Wszelkim brakom w tym kierunku „można tylko za pomocą specyalnéj ustawy skutecznie „zaradzić.

„II. Ustawę odnośną należy oprzeć na następujących „punktach:

„1. wszystkie stowarzyszenia, których zakres dzia„łania tylko na członków się ogranicza, wolne są od po„datków nawet i wtedy, jeżeli dla pozyskania kapitałów „obrotowych pożyczki u niecz łonków zaciągają, lub od tychże „wkładki oszczędności przyjmują.

„Wolne od podatków są zatem:

„*a)* Towarzystwa zaliczkowe i kredytowe „(banki ludowe), udzielające członkom swoim kredytu;

„*b)* Towarzystwa spożywcze i sprzedaży suro„wych płodów gospodarczych, które członkom swoim towaru „dostarczają;

„*c)* Spółki magazynowe, pośredniczące w sprze„daży wyrobów swoich członków;

„*d)* Towarzystwa budownicze, które tylko dla „członków budują a względnie pośredniczą w zaopatrywaniu „tychże w mieszkania;

„*e)* Towarzystwa zaopatrywania członków „w sprzęty rolnicze;

„*f)* Towarzystwa gospodarstwa mlécznego, „działające w interesie swych członków.

„2. Towarzystwa produkcyjne nie powinny większemu „podlegać podatkowi jak pojedyńcze prywatne przedsię„biorstwa.

„3. Przedmiotem opodatkowania stowarzyszeń powi„nien być na podstawie kupieckiéj buchalteryi obliczony „zysk czysty, osiągnięty po strąceniu procentów bier„nych, kosztów administracyi, a mianowicie: płac, zaliczek „na płace urzędnikom i członkom zarządu, należytości rzą„dowych, podatków i t. d., a wreszcie po strąceniu ponie„sionych przez towarzystwo strat.“

Rezolucye te po dłuższéj dyskusyi wszystkimi głosami przeciw pięciu przyjęto.

Trzecim punktem porządku dziennego był wniosek kasy oszczędności i zaliczkowéj dla Krems i okolicy:

„Zasada nieograniczonéj poręki jest jedynie zdrową „podstawą towarzystw gospodarczych i zarobkowych“.

Wniosek ten został wszystkimi głosami przeciw jednemu przyjętym.

Punkt czwarty. Wniosek towarzystwa kredytowego wiedeńskiego:

„Postanowienia statutowe niektórych stowarzyszeń, „zabraniające członkom występywania z towarzystw, dopóki „zupełnie albo częściowo zaliczek zaciągniętych nie zwrócą, „uważa się za niewłaściwe.

„Cel temi postanowieniami zamierzony, da się osią„gnąć tylko przez rozszérzenie terminu wypowiedzenia i za„strzeżenia, że w tym terminie zaliczki spłacone być winny“.

Przyjęto jednogłośnie.

Punkt piąty. Sprawozdanie kasowe wykazujące 2821 zł. przychodu (2135 zwyczajnego a 696 nadzwyczajnego), a 2695 zł. rozchodu — przyjęto do zatwierdzającéj wiadomości, nadto przyjęto bez dyskusyi następujące wnioski wydziału Związku:

„1. Zaleca się stowarzyszeniom do Związku należącym, „ażeby dochody tegoż także i nadzwyczajnymi dobrowolnymi „datkami zwiększały.

„2. Największą cyfrę rocznéj wkładki zniża się z 45 „na 35 zł. a. w.“

Punktem szóstym były dokonane wybory wydziału.

Punkt siódmy. Na wniosek patrona wykluczono ze Związku „Mrówkę“, stow. przemysłowe, oszczędności i zarobkowe we Wiédniu, za przekraczanie statutów.

Punkt ósmy. Wniosek Towarzystwa kred. w Krems po krótkiéj dyskusyi w następującéj stylizacyi przyjęto:

„Ogólny zjazd uważa za niezbędne, ażeby towarzystwa, „w których liczba członków na to pozwala, postarały się „o radę nadzorczą.“

Na tém odłożono dalszy ciąg obrad do 21. października.

Punkt dziewiąty. Wniosek Towarzystwa oszczędności i zaliczek w Grasslitz*):

„Zaleca się stowarzyszeniom, ażeby na żądania władz „podatkowych, domagających się dla wymiaru podatku spe„cyalnych wykazów, i prawa wglądania w księgi stowarzy„szeń — odwoływały się na decyzyę trybunału administra„cyjnego z dnia 7. października 1878. L. 1264. rozstrzy„gającą zażalenie towarz. oszczędn. i zaliczek w Grasslitz.“

Wniosek ten, po dłuższéj dyskusyi, w któréj wnioskodawca Fryderyk Rölz zastrzegł się przeciw podsuwanemu zamiarowi draźnienia, czemu już sama istota stowarzyszeń, działających w kierunku jednoczenia, kłam zadaje, został jednogłośnie przyjętym.

*) Wniosek ten brzmiał piérwotnie: „Zaleca się stowarzy„szeniom, ażeby odnośnie do uchwały trybunału administracyj„nego, **odmawiały** władzom podatkowym udzielania specyalnych „wykazów i prawa wglądania w księgi stowarzyszeń“ — został wszakże za interwencyą komisarza rządowego, upatrującego w téj stylizacyi zamiar draźnienia władz, w powyższy sposób zmieniony.

Punkt dziesiąty. Wniosek wydziału Związku:

„Wzywa się patronat, ażeby w porozumieniu z wy„działem Związku, wystosował do Rady państwa adres „podający wskazówki co do opodatkowania stowarzyszeń“ — przyjęto po dłuższéj dyskusyi, w któréj jaskrawe nadużycia władz fiskalnych przykładami wykazywano — jednogłośnie.

Punkt jedynasty. Wniosek ogólnéj wiedeńskiéj kasy zaliczkowéj:

„1. Zaleca się stowarzyszeniom, ażeby członków swo„ich ograniczały tylko na jeden udział, podnosząc w celu „zwiększenia kapitału własnego, maksymalną wysokość tegoż.

„2. Zaleca się stowarzyszeniom zniżać do możliwych „granic wkładki ratalne na udział, ażeby nawet najuboż„szym członkom zaoszczędzanie kapitałów umożliwić“.

Wniosek ten wywołał najdłuższą dyskusyą, w któréj brał udział Teodor Neuss (przewodniczący zjazdu) przemawiając przeciw ust. 1. — uchwała jednakże zapadła w myśl wniosku znaczną większością.

Punkt dwunasty:

„Zjazd ogólny uważa za niewłaściwe postępywanie „niektórych towarzystw, czyniących udzielanie zaliczek za„wisłém od poprzedniego zupełnego wpłacenia deklarowa„nego udziału, a gdziekolwiek takie postanowienia istnieją, „nie należy przy wypłacaniu zaliczek strącać całéj reszty „niewpłaconego udziału.“

Ten wniosek ogólnéj wiedeńskiéj kasy zaliczkowéj przyjęto bez dyskusyi jednogłośnie.

Punkt trzynasty. Wniosek Związku stowarzyszeń wiedeńskich:

„Wzywa się patronat do ułożenia prowizorycznych „instrukcyi dla zarządów, dyrekcyi i rad zawiadowczych „stowarzyszeń zaliczkowych i pożyczkowych, i do przedło„żenia takowéj przyszłemu zjazdowi, wysłuchawszy poprze„dnio opinii pojedyńczych towarzystw“ — przyjęto jednogłośnie bez dyskusyi.

Punkt czternasty. Wniosek związku stowarzyszeń dla Wiednia i okolicy:

„Zjazd ogólny wzywa te stowarzyszenia, u których „dyrektor jest zarazem prezesem rady nadzorczéj, ażeby tę „z ustawą niezgodną niewłaściwość usunęły, wybierając „z pomiędzy członków osobnego prezesa rady.

Przyjęto jednogłośnie.

Punkt piętnasty. Wniosek patronatu:

„Zaleca się stowarzyszeniom o nieograniczonéj poręce „przyjęcie do statutu zastrzeżenia, że postępywanie kon„kursowe (§. 61. ustawy o stowarzyszeniach) rozciąga się „nietylko na członków należących do stowarzyszenia, ale „także i na tych dawniejszych, a w czasie likwidacyi „już nienależących członków, u których termin przedawnie„nia (w myśl §. 55. ust. o stow.) jeszcze nie nastąpił.“ — Po dłuższéj dyskusyi i odrzuceniu kilku poprawek, przyjęto ten wniosek.

Ostatnim punktem porządku dziennego był wniosek patronatu następującéj treści:

„Praktykowany u wielu stowarzyszeń zwyczaj odma„wiania niektórym członkom stowarzyszeń, chociażby w nad„zwyczajnych wypadkach, prawa głosowania — niezgodny „jest z duchem stowarzyszeń.“

Na wniosek Hänslera (reprezentanta Związku stow. dla Wiédnia i okolicy) — odłożono dyskusyą nad tym wnioskiem do następnego zjazdu, z powodu żywéj rozprawy, jaką wywołać może.

Po wyczerpaniu porządku dziennego zamknął przewodniczący siódmy ogólny zjazd austr. stow. zarobk. i gospodarczych, reprezentowany przez 2 filialne związki, 57 należących i 10 nie należących do ogólnego związku stowarzyszeń.

Polskie stowarzyszenia zarobkowe z pod zaboru pruskiego.

I.

Dnia 3. i 4. b. m. odbył się w Gnieźnie sejmik związku spółek zarobkowych.

Sejmikowi temu przedłożył tamtejszy Patron Związku swoje siódme sprawozdanie, obejmujące zestawienie statystyczne czynności spółek zarobkowych po koniec r. 1878.

Sprawozdanie to tym razem jeszcze staranniejsze, niż poprzednie roczniki ks. Augustyna Szamarzewskiego, formą zewnętrzną i układem zbliża się znacznie do naszych, co nam porównanie ułatwi.

Nim więc przystąpimy do sprawozdania z odbrad w Gnieźnie, podamy najciekawsze daty z rocznika ks. Szamarzewskiego odsełając czytelników co do szczegółów do pracy ks. Patrona, którą bliżéj poznać nie będzie dla nas bez korzyści.

Na czele Związku stoi obok Patrona komitet (przewodniczący Mieczysław Łyskowski), który w ostatniéj kadencyi odbył 6. posiedzeń zajmując się obok spraw bieżących, także pracą około organizacyi stowarzyszeń i ich wewnętrznemi potrzebami. Główną zaś czynnością Patrona było zwiédzanie spółek, a praca ta okazała się nader pożyteczną dla tychże. Do Związku należy 43 spółek na 96 polskich spółek pod zaborem pruskim. Dochód Związku wynosił 2328 m. rozchód 1440 m.

Z 96 spółek z pod zaboru pruskiego przypada: na Prusy zachodnie 28; — na Poznańskie 58; — na Szlązk 10. Najstarszém jest Towarzystwo pożyczkowe w Poznaniu (z r. 1861.)

Ponieważ w Galicyi ruch stowarzyszeń zarobkowych dopiéro od r. 1874. większe przybrał rozmiary, przeto czynimy następujące porównanie: w Galicyi powstało do końca r. 1873: 28, od r. 1874 do końca 1878: 73 stow., w Pozn., Prusiech i Szlązku do końca r. 1873: 69, do końca 1878:

16 stow.; z czego wynika, że stowarzyszenia z pod zaboru pruskiego są starsze od galicyjskich.

Sprawozdanie ks. Szawarzewskiego obejmuje cyfry 73 stowarzyszeń (na 96 istniejących), które liczyły członków 14.508 — w przecięciu na jedno stowarzyszenie 199 (u nas wypada przecięcie na 408). Spółki te posiadały kapitału własnego 1,518.913 m., obcego 5,244.645 m. stosunek zatem kapitału obcego do własnego był jak 3·45 : 1 (u nas jak 2·04 : 1).

Kapitały obce pochodziły od osób prywatnych jako depozyta na oszczędność wkładane, także jako pożyczki od osób trzecich, a najczęściéj jako pożyczki od innych instytucyi finansowych.

Pożyczek udzielały spółkom następujące instytucye:

1. Bank włościański w Poznaniu zasadniczo dawał pożyczki spółkom. 2. Bank Toruński wyjątkowo tylko udzielał pożyczki. 3. Bank Starogardzki podobnie, jak bank toruński rzadko kiedy przyjmował weksle spółek. 4. Bank prywatny w Starymtargu, Spółka zapisana. 5. Towarzystwo pożyczkowe w Kórniku, Zapisana spółka. 6. Towarzystwo pożyczkowe przemysłowców miasta Poznania, Spółka zapisana.

Najważniejszém jednak bankiem dla stowarzyszeń był bank włościański, z którym było w stosunkach 45 spółek. 31. grudnia 1878. miał ten bank do żądania u stowarzyszeń 298.121 m.

Wysokość stopy procentowéj, pobieranéj od członków po spółkach wykazuje następujące zestawienie: 1.) Po 6 i 6$^2/_3$ prc. pobierały: Oksywie, Uść,; Starytarg od spółek brał 6 prc. razem 3;2). Po 7 prc. brały: Brusy, Jarocin, Lisewo, Lwówek, Śrem, Środa, Toruń razem 7; 3). Po 7 i 8 prc. Kobylin, Kórnik T. p., Tuchola razem 3; 4). Po 8 prc. brało spółek 39; 5) Po 8 i 9 prc. brały: Bobowo, Drzycim, Gołańcz, Krobia, Krzywiń, Oborniki, Poznań, Żerków raz. 8; 6). Po 9 prc. brały: Chełmno, Krynica, Lidzbank razem 3. Nie wykazało 21 spółek, jaki od członków pobierają procent. Przeważnie spółki pobierają 8 prc.

Następnie podajemy stopę procentową, którą spółki płaciły deponentom; jest ona bardzo niejednostajna. Oto pogląd na tę stopę procentową:

1). 1, 2, 4, 5 i 6 prc. płaciła Środa; 2). 3, 4, 4$^1/_2$ i 5 prc. dawał Starytarg; 3). 3 i 5 prc. dawał Pszczew; 4). 4 prc. Poznań, Szamotuły; 5). 4 i 5 prc. Toruń; 6). 4, 5 i 5$^1/_3$ prc. Kościerzyna; 7). 4 i 5$^1/_2$ prc. Czarnków; 8). 4, 5 i 6 prc. Lidzbak, M. Górka i Śrem; 9). 4—6 prc. Brodnica, Gniewkowo, Lubiewo, Nowe. 10). 4$^1/_2$, 5 prc. Uść; 11). 4$^1/_2$—6 prc. Tuchola; 12). 5 prc. Borzyszkowo, Chełmno, Gniezno T. p., Kobylin, Kórnik T. p., Krotoszyn, Lisewo, Lwówek, Mur, Goślina, Oborniki, Pleszew, Raszków, Trzemeszno, Żnin razem 14 spółek; 13). 5 i 5$^1/_2$ prc. Wronki; 14). 4, 5$^1/_2$ i 6 prc. Borek, Grodzisk, Kłecko, Kowalewo, razem 4 spółki; 15). 5 i 6 prc. Buk, Bydgoszcz, Gniezno, Ul, Golub, Gołańcz, Górzno, Inowrocław, Jaraczewo, Jarocin, Kcynia, Koźmin, Krobia, Krzywiń, Lubawa, Oksywie, Opalenica, Pogorzela, Serock, Żerków, razem 19 spółek; 16). 6 prc. Bobowo, Brusy, Czersk, Drzycim, Miłosław, Mogilno i Xiąż, razem 7 spółek; 17). 6 i 7 prc. Pułkowo Duże. Od 5 do 7 prc. płaci zasadniczo 46 spółek. (C. d. n.)

Ruch stowarzyszeń.

Patronat zwraca uwagę stowarzyszeń starających się o zawiązanie stosunków kredytowych w lwowskiéj filii a. w. Banku, za pośrednictwem lwowskiego Towarzystwa zaliczkowego, aby do podania o przyjęcie domicyliatu dołączały pełnomocnictwa.

Galicyjska kasa oszczędności zniża dla towarzystw zaliczkowych stopę procentową od wszelkiego rodzaju pożyczek (skrypta i weksle) począwszy od 1. stycznia 1880 w myśl uchwały Dyrekcyi z 12. b. m. z 7 (względnie 6$^1/_2$) na sześć od sta rocznie.

W sprawie przedkładania bilansów rocznych władzom politycznym.

Odnośnie do uwag naszych w numerze 33. z r. b. o rozporządzeniu c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 12. września 1879. l. 9721. co do przedkładania władzom politycznym naszych bilansów rocznych otrzymały stowarzyszenia lwowskie następujące pismo z Magistratu król. stoł. miasta Lwowa:

„L. 36.641. W skutek reskryptu wys. c. k. Namiestnictwa z dnia 27. marca 1879. l. 5497. wezwał był Magistrat pod dniem 16. września 1879. l. 17582 zarządy wszystkich spółek zarobkowych i gospodarskich we Lwowie, aby swe zamknięaia rachunków za rok ubiegły począwszy od roku 1880. przedkładały najdaléj do 1. lutego dla wysokiego c. k. Namiestnictwa na ręce Magistratu.

Na przedstawienie zarządu kilku spółek lwowskich przeciw temu terminowi zmieniło wysokie c. k. Namiestnictwo powyższe rozporządzenie w ten sposób, że zarządy spółek będą obowiązane przedkładać c. k. Namiestnictwu na ręce Magistratu swe zamknięcia rachunków za rok ubiegły najdaléj w miesiąc po Walném Zgromadzeniu członków, na którém to zamknięcie przyjętém zostało. O czém szanowny Zarząd w skutek reskryptu wys. c, k. Namiestnictwa z dnia 5. listopada 1879. L. 54.783. dla zastosowania się zawiadamiam.

We Lwowie, dnia 15. listopada 1879“.

Rozporządzeniem więc powyższém byłaby sprawa załatwiona, gdyby ustawy państwowe rozporządzeniami administracyjnemi zmieniać wolno. Dopóki jednak §. 35. ustawy z dnia 9. kwietnia 1873. (Dz. pr. p. nr. 70) w drodze prawodawczéj zmieniony nie zostanie — radzimy stowarzyszeniom przedkładać władzom politycznym zamknięcia rachnków w ośm dni, a nie w miesiąc po Walnych zgromadzeniach. W każdym jednak razie przebieg tej sprawy dowodzi, jak pobieżnie władze wykonawcze sprawują przepisy ustaw państwowych.

Wydawca i odpowiedzialny redaktor: Dr. Alfred Zgórski.

Z I. Związkowéj Drukarni we Lwowie, Hotel Żorża.